LEKCJA 1 Z 5 · „POTOP" – CYKL LEKCJI

Kiejdany – ugoda, buławy i słowo „zdrajca"

Lekcja 1 z 5. **Pytanie lekcji:** Kto w Kiejdanach jest wierny – i komu? „Potop" jest w zakresie podstawowym lekturą obowiązkową poznawaną we fragmentach. Fragmenty w kartach pochodzą z serwisu Wolne Lektury; przy każdym podajemy tom i rozdział.

Przedmiot	Język polski
Klasa	liceum i technikum, klasa 2
Cykl	„Potop" – cykl lekcji – lekcja 1 z 5
Temat lekcji	**Kiejdany – ugoda, buławy i słowo „zdrajca"**
Czas	45 minut
Metody	rozmowa kierowana, praca z tekstem informacyjnym, głośne czytanie fragmentów, analiza fragmentu w parach, krótka notatka na koniec lekcji
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 1, fragmenty „Potopu" (karta), tabela z przebiegiem wątku Kmicica (dodatek), tablica

Cel ogólny

Poznanie tła historycznego „Potopu" i odczytanie sceny uczty w Kiejdanach jako chwili, w której każdy musi wybrać między posłuszeństwem wodzowi a wiernością ojczyźnie.

„Potop” – najważniejsze informacje

Henryk Sienkiewicz · przypomnienie przed sprawdzianem

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 8 pkt

Przypomnij sobie

- **Autor:** Henryk Sienkiewicz (1846–1916), pisarz pozytywizmu, laureat Nagrody Nobla (1905). **Gatunek:** powieść historyczna, druga część Trylogii, drukowana w odcinkach w latach 1884–1886.
- **Tło:** najazd szwedzki na Rzeczpospolitą (od 1655 r.); powieść pisana pod zaborami „dla pokrzepienia serc”.
- **Status:** lektura obowiązkowa (zakres podstawowy) poznawana we fragmentach – sprawdzian dotyczy wątku Kmicica.
- **Wątek Kmicica:** Lauda i Wodokty, uczta w Kiejdanach (ugoda, buławy), nocna rozmowa Radziwiłła z Kmicicem, list pisany krwią, przemiana w Babinicza, obrona Jasnej Góry.
- **Problematyka:** zdrada i wierność, prywata a dobro ojczyzny, wina i odkupienie, honor, miłość.

Zadania

1 Ponumeruj wydarzenia we właściwej kolejności (1–8).

___ / 3 pkt

_____ W kościele w Upicie odczytano list królewski o zasługach Kmicica.

_____ Kmicic przysięga na krucyfiks, że nie opuści hetmana Janusza Radziwiłła.

_____ Kmicic porywa księcia Bogusława, który jednak mu ucieka.

_____ Herakliusz Billewicz w testamencie zapisuje Kmicicowi wieś Lubicz i przeznacza mu za żonę swoją wnuczkę.

_____ Na uczcie w Kiejdanach odczytano ugodę ze Szwedami, a pułkownicy rzucają buławy.

_____ Po śmierci swoich towarzyszy Kmicic pali Wołmontowicze.

_____ Kmicic porywa Oleńkę, a potem przegrywa pojedynek z Wołodyjowskim.

_____ Jako Babinicz Kmicic broni Jasnej Góry i wysadza szwedzką kolubrynę.

2 Połącz bohatera z informacją o nim. Wpisz literę.

___ / 5 pkt

1. Andrzej Kmicic	a) mały pułkownik, mistrz szabli
2. Aleksandra Billewiczówna	b) wnuczka Herakliusza Billewicza, dziedziczka Wodoktów
3. Michał Wołodyjowski	c) hetman, który zawiera w Kiejdanach ugodę ze Szwedami
4. Janusz Radziwiłł	d) chorąży orszański, porywczy zawadiaka, który przechodzi przemianę
5. ksiądz Kordecki	e) przeor klasztoru na Jasnej Górze

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____ 5 ____

Podgląd • Pierwsza Ławka

Cele w języku ucznia

- Przypomnisz, czym zawinił Kmicic.
- Wyjaśnisz, co Kmicic pisze o sobie i o księciu.
- Wyjaśnisz, po co mu nowe nazwisko.

Wymagania z podstawy programowej

- **I.1.7** – wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe
- **I.1.9** – rozpoznaje w utworze i interpretuje sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej
- **I.1.15** – rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości
- **I.1.14** – wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny

Źródło: podstawa programowa dla liceum i technikum z 2018 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 1019) – obowiązuje we wszystkich klasach w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię wymienić dwie winy Kmicica sprzed Kiejdan i jedną z Kiejdan.
- Potrafię wyjaśnić, czym według listu różni się „błąd” od „zdrady”.
- Potrafię wskazać w modlitwie słowa, które są wyznaniem winy.
- Potrafię wyjaśnić, dlaczego Kmicic nie podpisuje przestrogi własnym nazwiskiem.

PIERWSZA ŁAWKA

„Potop" – zadania maturalne i twórcze

W formule matury 2027, poziom podstawowy · na lekcję lub do domu

KARTA 6/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 28 pkt

1 **Przeczytaj słowa Oleńki z tomu I (rozdz. V). Kmicic wpadł do domu Oleńki ścigany przez szlachtę. Oleńka zamknęła go w sąsiedniej izbie i zapewniła szlachtę, że nikogo tam nie ma. Do szlachty powiedziała: „Przeklinam go wraz z wami!…". Chwilę później do Kmicica: „Nie chcę cię widzieć, znać! Bierz konia i uchodź stąd!…". Wyjaśnij, na czym polega sprzeczność w zachowaniu Oleńki i co ona mówi o bohaterce.** ___ / 2 pkt

2 **Przeczytaj słowa, którymi Wołodyjowski po pojedynku powstrzymuje szlachtę: „Waszmościowie, szlachtą będąc, powinniście rozumieć kawalerski obyczaj, aby rannego nie dobijać". Wyjaśnij, jaką wartość wyraża ta wypowiedź.** ___ / 2 pkt

3 **Napisz monolog wewnętrzny Kmicica w chwili, gdy w Kiejdanach słyszy treść ugody, a pułkownicy rzucają buławy. Monolog powinien liczyć około 150 wyrazów i ukazywać rozdarcie bohatera między przysięgą a sumieniem.** ___ / 4 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

PIERWSZA ŁAWKA · POWTÓRKA · JĘZYK POLSKI · LICEUM I TECHNIKUM, KLASA 2 · »POTOP« – CYKL LEKCJI

„Potop” – powtórka (liceum i technikum, klasa 2)

Powtórka obejmuje fragmenty „Potopu” omawiane na pięciu lekcjach: Kiejdany, racje Radziwiłła, list i modlitwę Kmicica, Jasną Górę i list królewski oraz wykorzystanie lektury w wypowiedzi argumentacyjnej.

1. O utworze

- **Autor:** Henryk Sienkiewicz; druk w odcinkach w latach 1884–1886. Druga część Trylogii (po „Ogniem i mieczem”, przed „Panem Wołodyjowskim”).
- **Gatunek:** powieść historyczna – fikcyjni bohaterowie (Kmicic, Oleńka) wśród postaci i zdarzeń prawdziwych.
- **Czas akcji:** najazd szwedzki na Rzeczpospolitą od 1655 r. (ugoda kiejdańska, obrona Jasnej Góry).
- **Lektura obowiązkowa we fragmentach (ZP)** – pomyłka w treści to błąd rzeczowy.

2. Kluczowe sceny

Miejsce	Co trzeba wiedzieć
T. I, rozdz. XIII	Przysięga Kmicica na krucyfiks; uczta w Kiejdanach, ugoda, buławy, „Zdrajca!”, „Wybieraj!”.
T. I, rozdz. XIV	Radziwiłł nocą przekonuje Kmicica: Rzeczpospolita „ginie”, „Chcę… korony!”.
T. II, rozdz. II	List krwią do Radziwiłła, przestroga dla pułkowników podpisana Babinicz, modlitwa.
T. II, rozdz. XII–XVIII	Kordecki o wierze jako fundamencie; spowiedź Kmicica; wysadzenie kolubryny.
T. III, rozdz. XXX	List królewski w kościele w Upicie; „Jędruś! ran twoich niegodnam całować!”.

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

„Potop” – cykl lekcji i sprawdzian z lektury (pakiet), liceum i technikum, klasa 2

Podgląd pokazał 5 z 76 stron. Pełna wersja: 76 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- „Potop” – cykl 5 lekcji: scenariusze, karty pracy, sprawdzian, powtórka, liceum i technikum, klasa 2
- „Potop” (Henryk Sienkiewicz) – sprawdzian z lektury A i B, kartkówki, klucz i karta lektury, liceum i technikum, klasa 2

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/cykl-lekcji-i-sprawdzian-z-lektury-potop-pakiet